

Vásárosbéc, ahol körbeér a múlt és a jövő

irodáján keresztül mélyült is, bővült is a kapcsolat: az alapítvány a kezdetektől részt vesz a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban, Vásárosbéc is részt vett a Kapunyitogató program-sorozatban, és a vásárosbéci fiatalok nagyon szép eredményeket mutattak fel a Leleményes Hőseink országos ifjúsági programban. A településen minden generációt érintő, a faluért felelősséget érző közösségek működnek – ezeknek a folyamatoknak az egyik mozgatórugója Bánki Eszter.

volt, hogy miből fogunk majd megélni, én kohómérnök voltam, üzemvezetőként dolgoztam Ócsárdon, Zoli, a férjem pedig elég jó állást töltött be a Pécsi Városgondnokságon. És akkor eldöntöttük, hogy nekivágunk a vidéknek. Igazából csak házvásárlásban gondolkodtunk, fogalmunk sem volt róla, hogy majd hogyan lépünk tovább. Hosszas keresgélés után döntöttünk Vásárosbéc mellett. Aztán megtaláltuk a megfelelő ingatlant is: először még nem az álmaink házát, aztán csak majdnem az álmainkét, és amikor hoztuk a foglalt, jött egy bácsi lovasszekéren, aki trágját vitt és azt mondta, hogy mutat nekünk annál különb házat is. Szép fehér harisnyában, városi cipőben felpattantam a trágászekérrre: körbevitt minket a falun, és mutatott egy házat, ami ugyanannyiba

Bánki Eszterrel, a vásárosbéci Virágóra Alapítvány közösségi munkásával, mint Szigetvár-környéki aktív közösségi emberrel, már évek óta szakmai kapcsolatban állunk. A Nemzeti Művelődési Intézet újjáalakulása után az intézmény baranyai

Kovács Gábor: Jelenleg is több nagyszabású innovatív kezdeményezések van. De hogy indultatok neki? Mesélj egy kicsit a kezdetekről!

Bánki Eszter: Kezdjük a történet legelejéről: huszonhárom éve költöttünk ki Pécsről. Fogalmunk sem

A vásárosbéci Színjátszó Kör

A vásárosbéci faluház

került, mint a foglalózni készült, de sokkal nagyobb volt és nagyobb terület tartozott hozzá, mert kint van. Azt tudni kell a jöttmentekről, hogy mindig a falun kívül helyezkednek el. Soha nem vesznek házat a faluban, már az ilyen városból szabadult fajta.

K. G.: A gyerekekkel együtt jöttetek, vagy már itt születtek?

B. E.: Ők már ide születtek, mind a hárman.

K. G.: Akkor ők már nem jöttmentek?

B. E.: Hát ők is annak számítanak, teljesen mindegy, szerintem még az utolsó ivadékuk is az lesz. A mentalitástól lesz valaki az. Ha valaki, aki ideköltözik, vidéken élt előtte és ugyanazzal az értékrenddel érkezik, ugyanazzal az életformával, az nem olyan kirívó, mint mi, értelmiségi jöttmentek. Mi teljesen kilógunk a sorból, a fordítva kapalós örültek.

K. G.: Már hogy így tolatva, hátrafelé?

B. E.: Hát persze, mert ésszel próbálsz megoldani, és arra gondolsz, hogy nem lépsz rá a kapált részekre – hiszen miért is taposnád bele a gazt?

K. G.: Ha most így visszagondoltok, mekkora változáson esett át Vásárosbéc, vagy akár a többi környékbeli település az utóbbi húsz évben?

B. E.: A közösségi élet rettenetes módon leromlott. Néhány fős közösségek működnek, de azokkal is mindig probléma van. A megélhetés csak a közmunkára korlátozódik. Ami még nagy változás, és szerintem speciális, hogy 2012-13 után megindult egy letelepedési hullám. Na, ők a jöttmentek, de ez most már olyan erős közös-

séggé vált, hogy nagy ellentét alakult ki a falubeliek és betelepülők közt. Két különféle látásmód van, a jöttmentre jellemző, hogy rettenetesen tájékozatlan mikor idejön. Ránk is jellemző volt. Mi is elköveztünk baklövéseket: vettünk egy csomó irdatlan, értelmetlen állatot, azok mindenféle elszabadultak. Mindenkit halálra bosszantottak a vágótörzsi birkák, mindent lelegettek, szóval örület volt.

Most is ugyanez történik, csak sokkal intenzívebben, mert más volt, amikor egy-egy család idejött és volt idejük a helyieknek megszokni, hogy már megint jött egy flúgos. Mi voltunk a második család és velünk még nagyon-nagyon segítőkészek voltak. Hát képzeljétek el, két férfi nem bírta elnézni – főleg a családjuk nem bírta – hogy idejövünk, szétverjük a házat, de nincs annyi pénzünk, hogy fölépítsük. Egy tizenkét négyzetméteres nyári konyhában laktunk, rés volt az ajtó alatt, és egy hőszigetelővel fűtöttünk télen. Akkor eljött a két férfi – pontosab-

ban eldelegálta a család őket – segíteni: az egyik kőműves volt, és képzeljétek, felépítették és befejezték a házunkat.

A legnagyobb problémám az alapítványosdival meg a közösségfejlesztéssel az, hogy nem tudom folyamtossá tenni. Mindig van az aktivitásban egy felfutás, utána lezuhan. Ezért is bízom annyira a fiatalokban, ha már egyszer összeszedtük őket és van egy közösség, akkor talán majd rendszeresen összejövünk. A jöttmentekkel ilyen téren semmi baj, mi nagyon jól csináljuk, ha mondjuk, nem a szívügyem lenne a helybeliek közösségfejlesztése, akkor a másik az tök jól megy és nem is én vagyok az egyetlen generátora annak a közösségnek. Azt képzeljétek el, hogy minden kedden nyolcan-tizen jógázunk, zumbázunk péntekenként és szerdánként meg dráma van, rendes drámapedagógiai módszerekkel. Egy csomó tök jó dolgot vittünk véghez: megalakult a színjátszókörünk, de az is javarészt jöttmentekből áll. Egy helybeli kislány ugrott be a legutolsó előadáson templomnak.

Most nagyon örülök, hogy a helybeliek hárman-négyen lejárnak kártyázni a faluházba. Régóta mondom a polgármesternek, hogy kell egy hely, ahol kicsit szabadabban lehetnek. Az ilyen kis csírákat kell felemelni, támogatni.

K. G.: Visszatérve kicsit az innovációkra, milyen módszerekkel próbáltok, hogy egy kicsit közelebb hozzátok egymáshoz az embereket?

B. E.: Ez úgy van, hogy bármilyen programot találunk ki a hegylakók-

Vásárosbéc régi kép

Vásárosbéci ünnep

kal – így hívjuk őket, ez az én elnevezésem – mindegyik nyilvános. Itt van a plakát az ajtón, a Facebookon is próbáljuk mindig reklámozni. A zumbánál annyi sikerünk volt, hogy beült egy anyuka és egy nagymama, meg beállt két kislány is, ez már szerintem jó jel, szépen lassan valami lesz belőle.

Amitől most nagyon sokat várok, az a nemzetközi csere: még mindig várom a pályázati eredményeket. Ez mind a két csoportra szerintem nagyon jó hatással lenne, ha sikerülne, mert látnák a falubeliek, hogy tudnak velük beszélni. Az összes jöttment – engem leszámítva – folyékonyan beszél nyelveket, legalább az angolt. Sokan éltek is kint éveig. Nagyon sok közös programot is terveztünk, olyan is van benne, hogy ezek a nemzetközi fiatalok egy falunapot szerveznek a helybeli gyerekeknek.

K. G.: Pontosan hányan jönnek, mennyi időre és honnan?

B. E.: Litvániából, Lengyelországból, Spanyolországból és Görögországból érkezik huszonkét fő, huszonegy napra, plusz két nap az utazás. A spanyolok nagyon izgalmasak, mert nem is igazán spanyolok, tulajdonképpen Észak-Afrikából, Mellillah-ból jönnek, ott már eleve legalább négy kultúra keveredik. Azért is várunk ettől nagyon sokat, mert az egész program arról szól, hogy helyi jó gyakorlatokat fognak hozni. Minden egyes fiatal – tehát nem csak egy-egy csoport – a saját környezetében, a barátokon, nagyszülőikön keresztül, legrosszabb esetben az interneten keresztül kapcsolatba kerül egy kistelepüléssel. Kértük, hogy mindenképpen legyen személyes a

kapcsolat, és hozzanak olyan jó példát, ami ott bevált, legyen az közösségi vagy gazdasági. A lényeg, hogy valahogy adaptálni lehessen, vagy legalábbis el tudjunk kezdeni közösen gondolkodni a példa alapján.

K. G.: Ha ilyen fontos az ifjúság, meg kell kérdezni, milyenek most a demográfiai mutatók Vásárosbécen?

B. E.: Nagyon magas a fiatalok aránya: pontos adatot nem tudok jelenleg mondani, de a kétszáz lakosból legalább 40-50 fő tizennyolc alatti. Ez a falvak között nagyon jónak számít.

Nem tudom, mihez kezdenék akkor, ha nem lennének jelen ilyen nagy létszámban a fiatalok. Én mindig is a fiatalokkal szerettem foglalkozni, az Alapítványunknak is az a neve, hogy Virágóra – A Gyermek Környezeti Neveléséért Közhasznú Alapítvány. Abban hiszünk, hogy a fiatalokon keresztül tudjuk megváltoztatni a települést.

Sok-sok próbálkozásunk, ötletünk volt, a karácsonyi vándor betlehem is a közösségfejlesztésről szólt, amikor minden nap más háznál volt a betlehem, a fiatalok vitték körbe a faluban, és mindenki nagy örömmel fogadta őket.

Olyan szépen ívelt eddig ez az ifjúsági ügy: először volt a Leleményes Hőseink program, amin a részvételre még motiválni kellett a helyi fiatalokat, de amikor jött a siker és vele a nyereség látóút, ott már a fiatalok nagyon lelkesek voltak. Próbálták ezt mások felé is közvetíteni. Spirk Nikolett, a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Irodájának módszertani referense tartott ifjúsági tréninget is, ami nagyon jól sikerült – ez volt a

kezdet, ha ezt tudnánk még támogatni és megvolna a tervezett paintball kupa, már tovább léphetnénk.

Kitaláltam, kit mivel lehet motiválni, mibe lehet bevonni, de egy minimális anyagi háttér nélkül nem nagyon jutunk előrébb. Annyit mégis haladtunk előre, hogy idén karácsonykor – már a harmadik Vásárosbéci Nagykarácsonyi Készülődést rendeztük meg – sikerült a vándorbetlehemezésbe bevonni a fiatalokat. Tudtam, hogy nagyon fogják élvezni, és úgy is lett. Ez azért is volt fontos, mert a családok, akikhez vitték, másképp viszonyultak ezekhez a gyerekekhez. Volt, ahol vendégül is látták őket, de mindenhol nagyon lelkes volt a fogadtatás, ami a gyerekeknek nagyon erős motivációt jelentett.

Utána természetesen kaptak jutalmat is tőlünk, az egész falu előtt a nagykarácsonyi rendezvényen. Az úgy van fölépítve, hogy a fele nézősereg egyben szereplő is, s ezért van, hogy most is nyolcvanötven vettünk részt benne. Így tudjuk elérni ezt a létszámot. Előadtuk a színdarabunkat, óriási sikere volt. A színtársulat egy huszonhét fős társaság, már négy előadást állítottunk össze, most készülünk az ötödikre. Nem alkalmi színtársulat, inkább úgy mondanám: rajtaütésszerű. Egyelőre az a nevünk, hogy Vásárosbéci Színjátszó Kör. Ebben persze sajnos csak a beköltözők játszanak. Annyiban mégis jó, hogy előadtuk a falubelieknek a színdara-

Vásárosbéc régi kép

Színi előadás Vásárosbécen

bunkat, és nagyon élvezték, mert kicsit bolondot csináltunk magunkból, és amikor hanyatt kellett esni, akkor nagyon hanyatt estünk. Érthető, hogy főként nem a falusiak szerepelnek benne, még nekem is iszonyú lámpalázam volt. De azért olyan is volt, hogy két falubeli kislány kiállt kíséret nélkül énekelni nyolcvan ember elé, le a kalappal előttük.

Ami még Vásárosbécen a közösségi életet felépíti, az az énekkar: a kórusban a huszonegy tag legalább nyolcvan százaléka helybeli, ez komoly eredmény. Viszont nehéz a műsrot összeállítani, mert a népszerű tévés tehetségkutatókat vélik a mércének, aminek így elég nehéz megfelelni. Ráadásul az egyik jöttment fiú, aki tényleg szerepelt egy ilyen tehetségkutatóban, sőt el is jutott az első adásig – tehát ért a zenéhez –, azt kérte a próbán, hogy énekeljünk C-ben, G-ben vagy D-ben. Erre azt felelték az asszonyok, ha még egyszer mondja a G-t meg a C-t, hát ők soha többet nem jönnek ide. Ilyen az énekkar, de harmadik éve működik. Elkezdődik szeptember végén és karácsonyig nagyon rendszeresen folynak a próbák, a végén már heti három-négy alkalommal is összejövünk, hogy az ünnepségen a legjobb formát hozzuk.

K. G.: *Azért zajlik itt az élet. Ha elképzeled ezt a közösséget tíz év múlva, milyennek látnád szívesen?*

B. E.: Nagyon szeretném, hogy élő, cselekvő közösség legyen. Pontosabban azt már nem gondolom, hogy egyetlen közösségnek kell lennie. De arra vágnék, hogy legyen több, nagyon erős összetartó közösség, és

azok működjenek együtt. Ennél nagyobb álmom nincs.

Jelenleg egy mintaszerű közösségünk van, a nyugdíjasklub. Most már csak hatan vannak, de mindent elértek, amit el lehet érni. Hívják őket mindenféle énekelni. Összeszedtek régi környékbeli népdalokat és azokat adják elő. Mennek és csinálják, már csak egy férfi van a tagjaik sorában, de mindig találkoznak, megünneplik a névnapokat, születésnapokat. A Leleményes Hőseink helyi ifjúsági mikroprojektje tulajdonképpen rájuk épült. Most februárban volt tíz éves a nyugdíjasklub, ezért kitaláltuk, hogy az ifjúsági klub rendezzen a tiszteletére óriási csinnandráttát: a fiatalok sütnék, főznek, kitalálnak, segítenek a szülők, nagymamák, tehát mindenkit bevonnánk. Nemcsak mi adtuk volna az egész műsrot, hanem mi adtunk volna enni a helyi időseknek, mert nemcsak a Nyugdíjasklubot hívtuk volna meg, hanem az összes időst is.

Még egy egyszerű kis emléktábla avatásának az ötlete is felmerült. Van egy helyi fiatal, aki ügyesen bánik a stílfűréssel, és van nekünk egy hatal-

mas tölgyfa rönkünk. Azt így fűréssel lenyesnénk, és lenne egy ovális metszet, abba pedig faragnánk valami szép népi motívumot. Az oldalára kapna egy kis fémtáblát. Be is ásták volna valahova ide a srácok, ez mind ingyen lett volna. Elé telepíthettünk volna egy kis virágágyást árvácskákkal, mert februárban nemigen lehet másról szó. Ez Vásárosbéc mindenkori időseinek lett volna az emléktáblája. De ebből egyelőre nem lett semmi: hiszen hogy képzeljük, hogy februárban tartunk idősek napját, amikor az októberben van? Emiatt elhalasztottuk októberre.

K. G.: *A Nemzeti Művelődési Intézet hogyan tud segíteni ebben a munkában?*

B. E.: Jó kezdeményezésnek tartom a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programját, nemcsak azért, mert lehetőséget biztosít a megélhetésre, hanem imponál nekem az a kulturális hálózat, amivel Magyarországot gazdagították. Ezt Lakiteleken, a közösségi koordinátorok képzésén lehetett nagyon érezni. Nagyon sok együttműködés született abból, hogy a koordinátorok személyesen ismerik egymást.

A Kapunyitogató program szintén egy nagyon jó történet volt, abszolút pozitív volt, mind a két esetben. A helytörténeti fotókiállítás kicsit nehezen valósult meg: végül a karácsonyi műsoron kivetítón mentek a képek és közben aláfestésként énekelünk, de óriási sikere lett.

Az elmúlt évek egyik nagy eredménye, hogy kialakult egy kapocs az idősek emberek és a jöttmentek között. Az idősek örülnek, mikor látják, hogy azokat a dolgokat értékelik és próbálják meg élővé tenni, ami az ő életükben fontos volt.

BÁNKI ESZTER 1967-ben született Pécsen, tüke családba. A Leőwey Klára Gimnáziumban magyar-történelem fakultációra járt, s eredetileg jogi pályára készült. Később mégis geofizikusnak jelentkezett, de csak kohómérnöknek vettek fel. Hét hónapot dolgozott a szakmájában, aztán Vásárosbécire költözött és alapítványt hozott létre. Mindhárom gyermeke már itt született, a helyi iskola megszűnése után a 8. osztályig otthon tanította őket. Jelenleg a nagyfiú a BTK-n elsőéves szociológus hallgató, a középső fiú EVS önkéntes Norvégiában a Stella Polaris Színháznál, kislánya pedig az Abai Életiskola (Atilla Király Gimnázium) 12-es tanulója.

KOVÁCS GÁBOR a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Irodájának módszertani referense, végzettségét a PTE-n szerezte 2006-ban művelődési menedzser, illetve 2007-ben humán szervező szakokon. A közművelődésben hivatásszerűen 2007 óta dolgozik, előbb civil szervezeteknél, majd a Csorba Győző Könyvtárban, a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Irodájának megalakulása óta munkatársa. 38 éves, két gyermek édesapja.